

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Оскілко Олексій Олегович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК УЧАСНИКІВ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН	66
Павлова Вікторія Георгіївна ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ	69
Токарева Віра Олександрівна ЗЛОВЖИВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ: НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK	71
Мельник Олександр Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ УСИНОВЛЕНИХ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ	74
Фасій Богдан Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ДИСПОЗИТИВНОГО МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	78
Шамота Олександр Володимирович ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	80
Бойченко Ростислав Сергійович ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	82
Брага Аліна Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СПАДКУВАННЯ В СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ...	85
Вовчок Руслан Володимирович ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	88
Герсак Віталій Анатолійович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ	91
Гнатенко Сергій Сергійович ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ	94
Гнатюк Дмитро Володимирович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	97
Дворнікова Анна Юріївна ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ ПРИ УСУНЕННІ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	100
Кочіашвілі Альберт Давидович ЩОДО ДОРЕЧНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ РИЗИКУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НЕПЕРЕДБАЧУВАНИХ УМОВ	103
Мельничук Олександр Миколайович ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ	106
Мусієнко Андрій Юрійович ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	108
Павленко Микола Вадимович ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ЦИВІЛЬНОГО СЕКТОРУ	111
Рябенко Вікторія Олександрівна ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ВЕРБУВАННЯ ФСБ У СОЦМЕРЕЖІ «ТЕЛЕГРАМ»	113

Наведені обставини станом на сьогоднішній день й досі викликають колізії та суперечності щодо пріоритетності прав осіб, які мають бути захищені.

Список використаних джерел:

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text.
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 18.01.2023 р. у справі № 488/2807/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109364576>.
3. Постанова Верховного Суду від 31.07.2019 р. року у справі № 910/4730/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83537749>.

Ключові слова: право власності, усунення перешкод у користуванні та розпорядженні майном, земельна ділянка, право володіння.

Keywords: property right, removal of obstacles to the use and disposal of property, land plot, right of possession.

Кочіашвілі Альберт Давидович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ЩОДО ДОРЕЧНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ РИЗИКУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НЕПЕРЕДБАЧУВАНИХ УМОВ

Всі обставини, що мають значення для виконання умов договірних зобов'язань в їх первинному вигляді, можна поділити на передбачені законодавством, передбачені сторонами та непередбачувані обставини.

Прикладами перших можуть слугувати смерть однієї зі сторін договору, обмеження цивільної оборотоздатності або вилучення об'єкта цивільного обороту, зміна регуляторних механізмів відчуження, розповсюдження або використання окремих об'єктів цивільних прав.

В свою чергу принцип свободи договору надає сторонам договору можливість самостійно визначати обставини, з настанням яких може пов'язуватися зміна окремих умов договору або загальне припинення договірних відносин з відповідними наслідками для однієї чи обох сторін договору. Сторони можуть встановлювати відповідальність або навпаки передбачати умови уникнення цивільно-правової відповідальності в межах чинного законодавства.

В юридичній літературі знаходимо підтвердження колізійності використання категорії «ризик» в правозастосуванні. М. Великанова констатує поліаспектність дослідження поняття ризику та замкненість такого дослідження в межах методологічного апарату окремих галузей наукових знань.

Ризик в науці цивільного права визначається цивілістами як можливість виникнення негативного чи позитивного результату, що викликано професійним чи іншим характером діяльності особи або поєднанням із відповідним зобов'язанням випадкових юридичних фактів [2, с. 197].

О. Шемшур пропонує розуміти під ризиком у цивільному праві можливість (ймовірність) настання певних наслідків (результатів), які суб'єкт цивільних правовідносин міг передбачити (або повинен був передбачити) та вчинити (або не вчинити) дії, що направлені на зменшення негативного впливу цих наслідків або взагалі на уникнення їх шляхом дотримання правил обґрунтованого ризику (це правила, за яких позитивний результат від здійснення певної діяльності значно перевищує можливість (ймовірність) настання негативних наслідків) [4, с.108].

Широко використовується категорії «ризик» і в цивільному законодавстві. Так, однією з умов визнання діяльності підприємницькою є ризик (ст. 50 ЦК України); ст. 323 ЦК та декількома іншими статтями, що регулюють окремі види договірних відносин, встановлюється ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна, неможливості використання матеріалу; ст. 516. встановлюється ризик настання несприятливих для нового кредитора наслідків, якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора у зобов'язанні [3]. Крім того ризик згадується в цивільному законодавстві в контексті ризику подання вимоги, кредитного або страхового ризику тощо.

Аналіз чинного цивільного законодавства дає змогу виділити ризик, який покладається на сторону договору законом (а отже укладення договору свідчить про свідоме прийняття такого ризику та відповідальності у випадку настання негативних наслідків), а також ризик, який учасник договірних відносин приймає на себе вольовим рішенням на основі умов договору, усвідомлюючи та прогнозуючи наслідки настання випадку. Зазначені види ризиків можна віднести до групи індивідуальних або суб'єктивних, адже їх приймає на себе одна зі сторін договору, а компенсацію за наявність відповідного ризику є сприятливі наслідки договору (вигода для сторони). Крім того з нівелюванням подібних ризиків в договірних відносинах юридична та економічна науки пов'язують категорії обачності боржника або кредитора [1] (дотримання правил обґрунтованого ризику), враховування ризиків, а також страхування ризиків.

До другої групи ризиків видається слушним віднести об'єктивні ризики, а саме ризик істотної зміни обставин, ризики випадку та непереборної сили. Так, вступаючи у договірні відносини всі сторони договору вбачають парадигму неможливості остаточного прогнозування обставин, що впливатимуть на можливість виконання умов первинного договору. Таким чином, ризик настання непередбачуваних обставин є невід'ємним від свідомого рішення про укладення договору.

Для чіткого осягнення та об'єктивного вивчення непередбачуваних обставин слід поділити їх на наступні групи:

- обставини, що не можуть бути ідентифіковані та об'єктивно прогнозовані (технологічний прогрес та еволюція соціуму створюють обставини, визначальні для окремих цивільних правовідносин) – обставини, що об'єктивно є непередбачуваними до будь-яких договірних відносин;
- обставини, що первинно мають локальний характер і на етапі формування договірних відносин не поширюються на конкретні відносини (глобалізація, зміщення балансу приватного та публічного та поширення рідкісних обставин) – обставини, що є непередбачуваними для конкретних договірних правовідносин.

Отже, настання непередбачуваних обставин пов'язане і вкладається в контекст об'єктивних ризиків, що постають і приймаються сторонами договору. Сама по собі військова агресія не є непереборною обставиною при виконанні цивільно-правових договірних зобов'язань сторонами договірної правовідносини, а дійсність форс-мажору повинна бути підтверджена у встановленому порядку.

Список використаних джерел:

1. Випадок чи форс-мажор: у чому різниця? Вчимося у кращих. *Радник у сфері публічних закупівель*. URL: <https://radnuk.com.ua/voiennyj-stan/vypadok-chy-fors-mazhor-u-chomu-riznytsia-vchymos-u-krashchykh/>
2. Дубицька Н. Т. Ризик та відповідальність у приватному праві. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 2. С. 197-200.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Шемшур О. Поняття та правова природа ризику у приватному праві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. № 94. С. 105–108.

Ключові слова: Цивільне право, договірні зобов'язання, передбачені обставини, непередбачувані обставини, принцип свободи договору, ризик, цивільно-правова відповідальність, обачність, об'єктивні ризики.

Keywords: Civil law, contractual obligations, foreseeable circumstances, unforeseeable circumstances, principle of freedom of contract, risk, civil liability, caution, objective risks.